

VÁCLAV BOLEMÍR NEBESKÝ

PROTICHŮDCI

I.

Z černé houšti skočí vlk a vyje,
By mu žrát noc dala, neb je lačný.
Nechce zřít to měsíček a kryje
Bojácně se za černými mračny.
Jak se vražda černé zrady loudí,
Tak on krvolačně v šeru bloudí,
Hrabe, větří, vyje, ztekle pláče,
Že mu noc žrát nedá - v kole skáče,
Sám se honě - žhou co uhlí oči -
Stojí, hravým ztekem zase skočí,
Jakby před sebou již kořist měl -
A zas větří, jakby slyšet chtěl
Živé srdce tlouci v noci tiché.
Však ni ruch, ni vánek ve tmě liché -
Někdy zhluboka jen bor si vzdychne,
Spavě v břeh zašplouchne vlna v plese,
Spadne hvězda, jedno z nebes očí -
Bludné z rákosí světýlko skočí.
Najednou se lekne vše a ztichne,
Jakby anděl - mír šel v tmavém lese,
Země mlčí, jakby nebe spící
Ve snu tajemství jí chtělo říci;
V teskné předtuše noc dech svůj tají,
Jak když umírajecímu dají

Pomazání poslední.
Najednou však v dáli něco dusá,
Temný zvuk že šerem skoro stéká.
Snad to jelen prchá, jenž se leká.
Stínu svého? - Ne tak - kůň to klusá.
Zaskučí tu vlk s radostí divou,
Že mu noc posílá krmi živou;
Zavolá hned na svá mláďata,
Malá v křoví skrytá vlčata.
Hravým dupotem kůň cválá blíže;
V měsíčku, jenž zvědavě se prýští
Z černých mračen, kov se kopí blyští.
Pozdní jezdec to; jíž je u kříže,
Zpukřelý jenž stojí u rozcestí
Na znamení, krvavé neštěstí
Že se tuto v šeru dávném stalo.
Jaké? Není známo; věsti šedé
Místo však se křížem zažehnal,
Aby každý, kdo tu kolem jede,
Pomodlil se s teskným zpomínáním
Na tom místě, jež svým požehnáním
Hrozným zasvětilo neštěstí. -
A když jezdec k němu přijde blíže,
S bujné hlavy čapku zbožně smekne,
Žehná znaméním se svata kříže,
Šeptem krátkou modlitbičku řekne,
Pánu Bohu odporučí všecko,
Duši, ženu, a v kolébce děcko.
Jen se žehnej, jezdče! bude tobě
Požehnání třeba v krátké době.
Zakuklená noc lže šír a šír
Těžký sen a palmošumný mír,
Lže to nebi do posvátných očí -

A přec chce se pokrvavit hříchem,
A přec z ňader jejich vlci skočí! -
Ráno až pak různá zoře zplane,
Noc uprchne, radostně zem vstane
V zpěvu, s perlami a jasným smíchem:
Jakoby se nebylo nic stalo,
Nikdo o tom neví, vše kol spalo.
Něco ale věrně bdělo: tucha
Tichá, úzkostná a jemnosluchá;
Ta to koňovi a jezdcí šepce. -
Hrůza! Kočka divá, jenžto líhá
Skryta ve tmě v záloze a číhá,
Skočí mžikem na bujného hřebce;
Zvíře šlechetné smrt věští tesknou,
Pnou se nozdry, oči se mu lesknou,
zachvějí se krásné jeho oudy,
Led a oheň mžikem po něm běží,
Staví se, a hřívu děsně ježí,
Pěnně ze mu valí krve proudy,
A noc s zatajeným dechem slouchá,
Jak mu hrůzou srdce k žebrám bouchá.
Jak se zvíře šlechetné teď třese,
A jak jindy v tanci kráčelo,
Když kopyto v krvi máčelo,
V kopích stálo jako v hustém lese!
Tenkrát zpínalo's se hrdohlavě
A tvé velké, moudré oči žhavě
Jako v pýše hrdinské se leskly,
Když se mečem o štít zvučný tlouklo,
Z tisíc hrdel "k útoku" zahouklo,
Kopí se jak hvozdy kovů leskly,
Trouby zněly, zpěvy hlučně hřměly.
V také chvíli srdce tvoje bije,
A hedvábný hřbet tvůj čije,

Jaká rozkoš, jaký pých to jesti,
Reka do mužného boje nésti;
Tu si vykračuješ v bujném plesu,
Totě přece slavné bojování,
Pyšné rány, sladké umírání.
Ale zde, zde s vlky v tmavém lesu! -

Jezdče, tys tak hrdinský a mladý,
Boj ti hrou je, ne však s vlky tady!
Proč jsi nezahynul v mužném boji?
Jizva není šperkem hrudi, čela,
Slávy purpurem ne krev tvá vřelá,
Pro tě nepřijdou sem druzi tvoji
Ku hrobu tě na kopích odnésti,
Slzami tvé jizvy nevymyjou,
Práporem tvé rány nepokryjou,
Pod hlavu ti nepodstelou klestí,
Oře za tebou ti nepovedou,
Jenž svou hlavu klopí, kráčí tiše,
Ve tvář zakrvenou, chladnou, bledou
Z teplých nozder truchlivě ti dýše. -

Jezdec chlácholivě hladí hřebce,
Krotí, důvěrně mu cosi šepce,
Na ženu si zpomene a chopí,
Mládec hrdý, dobrého se kopí.
Neb již v cestu šedý vlků vůdce,
Krví, vraždou vykojený škůdce
Skočí - druzi lačně podál stojí,
Neboť ještě neuvykli boji.

"Jenom se mi rány nestrachuj,
Vínem ti ji zmyju, koni můj!
Buď jen pamětliv své staré slávy,
Jak jsi bleskem v stepi lítával,
Žes se ledva dotek' stýbel trávy;

Vždyť jsi v jiných bojích býval -
Protož, koni můj, jen na ně ruče!"

Tak on k oři; tomu srdce tluče,
Jak o rakev polomrtvý v hrobě.

Luna, poutnice ta bledá, skryla
Tvář svou, by ten zločin nespátřila.
Snad se někde snivě v plese koupá,
Po myrtách a vonných sadech houpá,
V temné loubi zvědavě se vkrádá,
Sítí stříbrnou milence spřádá,
Tato tichá, snivá, bledá panna.

Zde je arci jiná podívaná:

Přírody král v boji se přírodou. -

Vlci v kole - svítí oči divé,
Svítí bílé zuby, vraždy chtivé.

Jezdec šavli tasí, ostré kopí
Založí, a nohou po - uchopí
Koně, ostrohy mu tiskne k boku.

Ten se zpíná, couvá vyděšen,
Jezdec však ním trhne za řemen,
Bodne, a hle! při prvním jak skoku
Již se vlk na jeho kopí svíjí,
S křípotem kov kouše, až to mrazí,
A ti druzí v ruchu zteklém vyjí.

Jezdec cukne kopím, mžikem vrazí
Do jiného - šavle jasně bleskne.

Ach, co platná rychlost tvého koně,
Jenž po stepi bleskem větry honě,
Nesl v povětrí své nohy hravé,
Jakby tráva byla uhlí žhavé!

Neb se choulí v klubko teskné,
V klubko ze tmy, z vlků hrůzošedé.
Stejně šedé vlk a noc - jen skočí

Vraždy chtivý oheň z jejich očí,
Někdy šavle bleskem ve tmě vjede
Kůň jak jelen v tenatech se třepe,
Bije, kope, vlčí lebky tepe;
Tma a dupot, oči žhavé, rykot,
Šedost, vytí, ston a šavle mykot. -

Najednou však ticho, v hluku divém
Vlci prchnou v pláči úpěnlivém;
Jezdec užasnutý oči zvedne -
Před sebou olbříma muže zhledne.
Stojí před ním, a kyj sukovitý
Nad hlavou napřáhá svalovitý,
Muž ten hrůzný, olbřímý a šedý,
Postava ta zdá se žula tvrdá,
Prací sta let dlouhou vydlabaná,
Divou bouří, bleskem ošlehaná, -
Tak je sešlá, vetchá, mocnohrdá;
Je to Ahasver, žid věčný.

Je to muž ten, jenžto Krista Pána
Klením od lavice odehnal,
Na níž k smrti zmdlený posedal,
Kdyžto na Golgathu kráčeje,
A své stopy krví máčeje,
Hříchů lidských těžké břemě nesl;
Odehnán šel Kristus, mdlobou klesl.
Anděl Páně proklel jej v té době,
Vzal mu z ňader mír a z očí spánek;
Světlem bloudě nemá klidu stánek,
Ani libý odpočinek v hrobě,
Nepřána mu smrti sladká těcha,
Vše umírá v Pánu - jej smrt nechá;
Až vše zhyne - hrob na hrobě všude -
Na hřbitově světa velkém bude

Bloudit zoufale od pólu k pólu,
V nádrách nesa žhavé uhlí bolu,
Smutnou země hlídat kostnici.
Věčně v před jej nevidná štve ruka,
Nemůž nikdy pozbyt žití muka,
A tak těžká století již mnohá
Plachá, kletbou štvaná jeho noha.
V soumrak vidět postavu tu šedou,
S tváří vyschlou, zoufalostí bledou,
S tváří zvráštěnou života záští,
S tváří umořenou smrti touhou
Kráčct v šedém klobouku a plášti,
V dešti, mlze, v chumelici sněhu,
S holí sukovitou, těžkou, dlouhou,
Poutník žíznící po umírání,
Lovec ženoucí se v divém běhu
Za smrtí co zvěří zvětřelou,
Bez oddechu, bez tichého spaní.
A kde ona zuří nejkrutěji,
Tamo pádí noha jeho štvaná;
Smrt se však mu vyhne polekaná.
Jerusalem divým žářem plál -
On v něm jako salamandr stál;
Plamen kolem oudů jeho šlehá,
Město Boží v rum a popel lehá,
Pod nímž on, že žije, s hrůzou cítí.
Nade hlavou jeho v prach se řítí
Řím, ten obrovitý velikán;
Na něj spousta ohromná ta klesá,
Pod ní leží, - žije, s hlavy třesa
Prach, dál prchá Boží kletbou hnán.
V meče bitev zoufale se řítí,
Kol smrt zuří opojená,
Jeho jen se zrádně ona štítí.

Se lvem lačným o kořist se pere,
S hyenou se o mláďata dere,
Vrhá v Niagary katarakty,
Ta jej ohromnými svými takty
Přes skaliska v propast bezdnou nese, -
Z pěn vylézá, s hlavy si je třese.
Prales hoří, žíznivě tam vběhne,
Jazyk ohně údy jeho líže,
Pravěký květ lesů v popel lehne,
Popel horký, hrozná žití tíže, -
Jeho ňadra smrti chtivá kryje.
V poušti Samum na svém divném tahu
Pohrobil jej krovem na sta sáhů,
Pod ním leží - srdce pořád bije.
Na pólu, kde věčné, kde to teplé žití
V mrazu věčném nikdy nezadýše,
Zamrzlý v balvaně ledu tlel:
Stejným ohněm touha smrti plane,
Horká kypí krev, a nepřestane
Nerozdrtné srdce jeho bítí.
V jícen Hekly zoufalost jej vrhla,
Ta jej až ku země srdci strhla,
Ale zařvavši ve krutém hněvu
Hromem, bleskem vyplila co plevu. - -
"Umřít, umřít! nasad' kopí své,
Vraz je v hrud' mou, vraz je v srdce mé,
Aneb umři!" Tak on s hněvem hlesnul.
Jezdec kopí ostré nasadil,
Mocně vjel, však hrot se rozdrtil,
Mocnou ranou sám on nazpět klesnul.
Kůň se pod ním chvěje, pod ním boří -
Nepohnutý stojí poutník šedý,
Na prsou kříž ohnivý mu hoří.

Tu se zchopí, dále prchá v bor.
Dozní jeho krok - již slyšet s hor
Jeho vzdech "ach umřít!" naposledy.

Jezdec koně bodne, domů spěje,
kdežto žena tesklivě naň čeká.
U děťátka svého sedíc pěje,
Šustu, vřesku každého se leká
Radosti, že on to. - Však již klepe,
Zmdlený kůň se pod ním chvěje, třepe,
Klesá - jen když dones' svého pána.

II.

Ačby teskno, přece rozkoš jesti,
Na vraníku v tmavém hvozdu jeti,
Tichý hovor s hvězdičkami vésti,
Píseň toužebnou si pozapěti. -
Doubí nad tebou se rozklene,
Měsíc větvemi své stříbro pláče,
Je tak ticho - někdy šustí ptáče,
Někdy bor cos vzdechem noci řekne,
Srdce na milenku zpomene,
Roztouží se - ruka uzdu pustí;
Vánkům, hvězdičkám dáš tisíc služeb,
Tisíc pozdravení, tisíc tužeb.
Ve snách kůň jde, někdy jen se lekne,
Plachá laňka v křoví když zašustí.
Jako v noci, tak je ve tvé duši,
Ticho, šero, mírno a tak svato,
Někdy vzdech co vanot mír ten ruší,
Upomínka co hvězdičky zlato
Zakmitne; - ta jízda rozkoš jesti!
Ale ňadra lidská vlkům nésti

V pokrm krvavý - toť hrůza, žel!
Však to přece hra jen pro muže,
Dobrý meč a kopí pomůže.
Kdo však padne v ruku také moci,
Jako jezdec, co v té samé noci
Na vraníku v tmavém boru jel:
Ach! toť hrůza - nejkrutější žel!
Druhý jezdec jel v té samé noci,
Na vraníku borem se ubíral,
Hrdý země syn - ba pravý král -
Neboť marnotratném ve rozmaru
Příroda svých nejkrásnějších darů
Na něm hrdopyšně promrhala,
Jak je bohata by ukázala.
Tato krásná shoda mocných tvarů
Zdá se z ocele a ohně tkaná,
Žhoucím vínem celá probíhaná,
Vše to bujní, kypí, vše co plamen,
Vše je nádhera a květná hrdost,
Skvělost vše jen, přepych, lesk a tvrdost,
Že se zdá být ocel jen a kámen.
Jaká jest to krása, jaká síla!
Hle to čelo klenuté a hrdé,
Na němž dme se vášní bujných žíla,
A to rámě jako mramor tvrdé,
Tváře hnědé jako víno staré,
Oko černé, v něm ty blesky jaré -
Ty když do dívčího oka padnou,
Zalkej, děvo! různé líce zvadnou,
Musíš nýt a chřádnout, neb se vzdáti,
Z těchto kouzel duše se nevrátí. -
Ret ten plný, na něm vděk a hněvy,
Hrom a šepety, pych a sladké zpěvy,

V retu jaký blahý hoří plamen,
Jaká rozkoš v objetí těch ramen,
Na těch ňadrách silou se klenoucích,
V proudech vlasů po šíji plynoucích!
Je to obraz, jak se zřídka jeví
Ve snách nejbohatších nyvé děvy.
Tak stál v květu krásy, hrda pychu,
V květu síly, marnosti a hříchu;
Neboť žil jen této zemi pouze,
V přáních zemských, vě svěťácké touze.
Rozkoš bujná byla jeho snaha,
Rozkoš opojená, polonahá,
Dívčí ret a květ a hlučný smích,
Hrdé klení, sladký šept a hřích.
V tocích vína bujnou duši koupat,
Na bělounkých ňadrech hlavu houpat,
A pak dívka volná, polonahá,
Při zpěvu a lautně tancující -
Korunou mu sloulo všeho blaha;
A pak život sem tam harcující,
Hody skvostné, vřava, zpitý ples,
Větronohý kůň a rázný pes,
Kopí ostré, damascenský meč,
Pohár s přátely a s vrahy seč;
Světlem bloudít, dobrodružství hledat,
Na turnajích soka s koně zvedat,
Všude proslout vítězem a rekem,
Věncem pohrdat a dívek vděkem;
Medvěda a vlka statně honit,
Zvukem stříbra, zlata pyšně zvonit,
Chodit v oceli a zlatém hávu,
V purpuru a skvostném ve hedbávu,
V perlách se a v aksamitu lesknout,
Ohněsršným kamenem se blesknout,

Služebníků skvělých pážat pluky
Kol se mít, by na kynutí ruky
Tisíc ruk se k jeho službě hnulo -
To jen pravým životem mu slulo.
Dvě však věci jsou mu k nevystání:
Modlení a pak to umírání.
Protož také sám a sám zde jede
V noci cestou, která skrytem vede
K poustevně, kde stárec bydlí šedý,
Duchů zaklínač a učenec.
Zde prý zasvěcenec černé vědy,
Vyhnanec a pekla propadlec,
Nápoj nesmrtelnosti tajně vaří.

K tomu černoknižníku on jel
V bujné světskosti a drzé pýše,
Netuše, že s ním též někdo šel
Tajně, nevidomky, hrůznotiše.
Bledá to a strašidelná žena,
Velikánská, vinkem ověčená,
Od skrání, jenž ohnivě ji plane,
V rouchu bílém, černě opásaná;
Šátek krvavý jí v ruce vlaje.
Snad ji znáte - je to morní panna!
Po bařinách, stráních, lesích hustých
Chodí ona, po hřbitovech pustých;
Tam si ráda na kostnice sedá,
Ohlíží se, oběti své hledá.
Děti ze sna pláčou a psi vyjou,
Strašlivě a úzkostně se kryjou.
Na procesích vpřed jde praporu,
Po čas vojny chodí v táboru,
Vsi a města tiše obchází -

Stává a svým hrozným šátkem kývá;
Kolikráte ona pokyne,
Tolik drahých žití zahyne,
Tolik domů v rupy smutné padne,
Tolik vřelých srdcí v jámy chladné,
Kudy kráčí kletba jejich stop -
Skrej se srdce před hrůzou těch slov -
Roste ze země za hrobem hrob.
Chrapot mroucích, pláče matek, vdov,
Smutná hrana, kněžů žalmy znějí -
Až pak zvony, kněži oněmějí,
Slzy vyschnou - ticho, němo kol,
V zamlčení kráčí bledý bol,
Drahým kope jámy životům.

Hrůzně na lysé tam stojí hoře,
Dolů kráčí suchopárnou strání,
Lesem jde a děsně vzniká v boře,
Bledou tvář a věnce rudé sklání.
Blíží se - již jezdcí po boku
Tato strašidelná žena spěje.
On však marnou, světáckou svou duší
Její hroznou přítomnost netuší.
Kůň ji větří, pod jezdcem se chvěje,
Děsí, zpíná se a ve skoku
Prchnout chce, však jezdec uzdu chopí,
Cukne, mocným stehnem žebra stiskne,
A kůň tiše stupá, hlavu klopí.
Žena kráčí, a on dále jede,
Taký hrdý hovor k sobě vede:
"Má - li mně být život milený:
Žhoucí, šťavnatý a zelený
Musí být - ne vymořený bledou
Cností, ani vyschlý, zhublý šedou

Touhou. - Arci krásná věc ta touha
V modro věčné - cesta nudná, dlouhá;
A ta upomínka - pití suché,
A ta naděje - zvonění hluché.
Co zde právě čiju, jím a piju,
Hmatám, držím: v tom jen skutkem žiju!
Teď - ha! to je přece slovo pravé,
Ostatní jsou stíny jen a páry,
Zhaslý blesk, života smutné máry.
Krásný hřbitov pouze je ten svět
Pro mou sílu, pro mé chtíče zhavé;
Vše je sucho, šedo, mdlo a líno,
Zmrzlým jenom ohněm hoří víno,
Chudoba je pouhá máje květ,
Vlažný nejvřeřejší dívky ret.
Když zapřáhnu sto arabských koní,
Přec mé chtíče nikdy nepředhoní.
Že nemohu mocným ramenem
Svět ten celý ve svou náruč brátí,
A co jeho, v líbku plamenném
Ve žíznivou duši svoji vsátí!
Co mi do hvězd světu dálných jesti,
Když je nemohu v mém srdci nésti!
Co do palmy stinné, v jejímž chladu
Unavenou hlavu svou nekladu!
Ha, že světů všech, všech žití proudy
Nehřmí tímto srdcem, těmi oudy! -
Byťby hřmělo, je to přec jen žití
Na hřbitově. Ach! to hrozné hnutí!
Kdyby aspoň těla spousta smrtná
Byla z demantu a nerozdrtná!
Smrt je života ohavný zrádce.
Kýžbych ji moh' přikout ve Saharu,

V této její rozkošné zahrádce!
Kýžby v palmách, růžích, bujné révě,
Při smíchu a při veselém zpěvě,
Samým žitím kolem přemožena,
Ve svém chtíči nicoty a zmaru
Sama sebe zničila!" -

Umlknul - a tiše kráčí žena;
Strašná krása je na její tváři,
V tváři z mramoru co vytesané;
Oko černé divným ohněm září,
V divé kráse rudý věnec plane.

"Všecko vymře; na hrobech chci žíti.
Však smrt přece od života stolu,
Kde teď velké, slavné hody drží,
Jednou nasycena spadne dolů;
Pak já, nesmrtnosti nápoj v žilách,
Přisednu, a při pravěčných silách
Přírody chci velké hody slavit!"

Žena bílá zmizla, on sám jede.
Skaliskami pustými teď vede
Příkrá cesta v úval ouzký, černý.
Zde žil poustevník dřív Bohu věrný -
Toho znaky mnohá skála chová,
Neboť sem tam zbožná jeho ruka
Vryla z knihy boží svatá slova,
Jenžto cnostně žít a umřít učí,
Tam zas kříž a Krista velká muka,
jenž ti za spasení duše ručí.

Na úlomku skály poutník sedí;
Skála, poutník, oba stejně šedí.
Kdo to? Dost je v tvář tu vymořenou,
Vráskovitou, bledou, vysouženou

Zřít a uhodnout, že Ahasver.
Tak se tady sešli tito oba.
Jezdec ale bral se cestou svou,
Kde se bor a úval otevíral,
Utěšený palouk rozestíral,
Nímž se vine potok skvělou nití,
Stříbrolesklé jezero se třpytí,
V němž se topí světla rudý svit.
Starec černoknižný ještě bdí.
"Vař jen, vař životadárné vary,
Vař je, černoknižníku ty starý!
Nebudeš je pít, a kdybys pil,
Řekneš jistě, žes je neužil.
Nechci při svém věkověčném žití
Nijakého spoludruha míti;
Mohutnými těmi rameny
V propast, v země ledviny tě vrhnu,
A ty skály šedé na tě strhnu.
Tvého věčna žití plameny
Ať tam hárají - tam můžeš sedět,
V neskončenost myšlénky se vhloubat,
A ji rozpříst v nitky tenounké,
Jako pavučina hebounké,
V zrnkách písek ze Sahary dloubat
Věčnosti, a co je ona, zvědět.
Já však po světě chci harcovat,
Na trůn sednout, na svou hlavu
Sebrat žezel všech, a korun slávu,
Pro sebe celý svět drancovat,
Celý musí mým otrokem býti -
Sám jsem pánem, sám chci všecko žítí!"
Zastaví se; neboť k uchu jeho
Pláč doznívá děcka maličkého;

Kůň se děsí, kope, větří - stojí,
Čehos v cestě bílého se bojí;
Jezdec pozří, malé děčko zhlédne,
Ve vlasech mu jiskry hoří, mile
Je se dívat na to děčko bílé.
S koně sešvihne se, dítě zvedne,
Zas se vyhoupne, ach! - běda tobě,
Že jsi zdvih' to zlopověstné robě.
Věz, že v rukou neseš kletbu boží.
Hle, již roste k výšce velikána,
A svit milý v rudý věnec zplane;
Krvavý šat v jedné ruce vane,
Druhou kolem tvého boku vloží.
Věz, co vezeš - morní že to panna.
Jezdce hrůza ve všech kostech mrazí,
Jako když, an při víně a zpěvu
Obejímá celující děvku,
Někdo ze zad nůž mu ve hrud' vrazí.
Kdybys jemu ve tvář mroucí hlednul,
Viděl bys, jak jezdec tuto ženu
Poznav, hrůzou zesinavěl, zblednul. -
Jezdče! jindy se to jezdívalo
Vroucně, sladce, rozkošně a mile,
Když jsi unášival děvče bílé,
Které vždy se láskou usmívalo,
Kol tě kladlo měkké rameno;
Cítíš její ňadra horké, dmoucí,
Cítíš její živé srdce tloucí,
Vše je blaho, sladko, plamenno,
Tiché šepty, jak bys slyšel pěti,
Horké vzdechy, stisky, líbky žhoucí,
Věčné přísahy a sliby vroucí. -
S touto pannou jiné bude jetí. -

Kůň jak cítí na sobě tu hrůzu,
Zpíná se a prchá vyděšen,
Jakby země pod ním plála žhavá,
Sotva pod ním hne se lučná tráva -
Tak je ženou divě unešen.
Ticho - ani kopyt slyšet tepot,
Ba se hrůzou tají srdce klepot,
Že je slyšet suchý lístek spadnout,
Červa v boru hlodat, stébla vadnout.
Z dolu jsou již - přes jednu již horu,
Na rovné zas cestě, v tmavém boru.
Ahasver tu kráčí; jak ji zočí,
Pozná, že smrt blízko něho jede,
Na koně a hroznou ženu skočí,
Jako lev se na kořist svou vrhne,
Obejme ji, krutý zápas vede,
Nechce smrt již pustit ze svých rukou.
Ta se vymkne, z loktů mu vytrhne,
Letí dál, a on zas stojí sám
Se svou žízni smrtí, se svou mukou.
Dále letí borem divý hon;
Mrtvým tichem dozněl půlnoc zvon
Z blízka kláštera zde v poušti lesů.
Přísná řehol v samotě tu žije,
Roucho z žíní jejich údy kryje,
Bejl a olej celá jejich strava,
Celé jmění: lebka, bič a kříž,
Kámen, na němž šedá spává hlava,
Jejich svět jen holá zeď a mříž.
Bděním, zpěvem, postem, mukou biče
Ukřižujou světské těla chtěče,
Modlením a tichým rozjímáním
Čistí duši od poskrvny hříchu,

Chudou pokorou a posloucháním
Ponižujou zemskou srdce pýchu.
Každou noc, jak dvanáctá odvane,
Z lůžka kamenného každý vstane,
Vezme kříž a lampu, v chrám se vleče,
Na studeném mramoru tam kleče
De profundis hrobním hlasem zpívá.
Barevná skla oken již se lesknou
Svitem - ještě slyšet píseň tesknou;
Panna kolem jede, šatem kývá -
Běda! i ti svatí muži padnou
S křížem, lebkou, bičem, v jámu chladnou.

Morní panna kolem jezdce, koně
Řasovitým rouchem obestřela,
By ji lidská duše neuzřela.
A tak skryta v strašné ve zácloně,
Neviděna šátkem bílým kývá -
Hroby, pláč a stenot rozesívá.

V líbý kraj již letí z boru temna,
Na němž luny tiché záře jemná
Rozlívá se jako nyvé snění.
Někdy kříž a kaple přelítne,
Bílý dvůr a potok zasvitne,
Klidná víska, palouk, květné sady,
Zámek bílý z vonné ze zahrady.
Štěkot psů a vytí, kúrů pění -
Pozdní krok a pláče malých dětí -
Vše to mžikem, bleskem kolem letí.
Všudy, kde ta hrozná žena cítí
Živé srdce v teplých nádrách bítí,
Krvavého šátku děsné chvění
O život okrádá v tichém snění. -

Svítlí dennice, a s Bohem dává
Luna, již se rozbleskuje k ránu,
Purpur zory plane, slunce vstává,
Vítězně již vchází v jitra bránu.
Mladé jitro, mladý máj byl tady,
Rozlehly se luhem, hájem, lesem,
Rozlehly se osněženými sady,
Smíchem, zpěvem, vůně, květným plesem
S tisícovým rosných perel bleskem,
S tisícovým pestrých barev leskem.
S veských víček, s vážné chrámu báně,
Jako včeliček když roje bzučí,
Z blízka, z dále zvony slavně hučí,
Volajíce lidstvo ve dům Páně,
Kde se světit bude dnes duch svatý.
Ze všech stran se hrne lidstvo valné,
Ustrojené ve sváteční šaty
Zbožně pospíchá z krajiny dálné.
Hučí varhany, a hlasy zpěvné v kůru
S ranním kadidlem se vinou vzhůru.
Tam zas dóm svou hlavu k nebi nese,
Ozářený různou mlhou rána;
Okna hoří - v povětří se řese
Spousta kamenného velikána.
Divý hon se neviděn kol béře,
Do kořan jsou otevřeny dvěře.
Nejsvětější svátost při oltáři,
Kněz ve purpurové jitra září,
Jenž se barevnými okny leskne,
Veškerému lidu okazuje;
Hříšné srdce v pokornosti teskné,
V prachu každé koleno se klaní,
Svatým tajemstvím se požehnání

V každou duši přemilostně leje,
Když velebné Tantum ergo pěje;
K člověčenstvu stoupá svatý duch.
Žena kyne! Běda! Těš vás Bůh! -
Za hory se slunéčko již sklání,
Začnou hořet večerní červánky,
Při dudech a sladkém houslí hraní
Začínají veské radovánky.
Dudy hučí, cimbál jasně cinká,
Fábor lítá a podkovka břínká,
Sukně vesele se v kole točí,
Srdce každé, nohy plesem skáčou,
Dmou se ňadra, planou rty a oči;
Mnohý párek ze světlice ven
V noční sad je hudbou unešen.
Cimbál volá, housle za ním pláčou,
Neslyší on, květe jen a hoří,
V opojení hloub a hloub se boří -
Procitni! nech rozkoš tuto žhavou,
Růžné svleč a vezmi tváře bledé,
Fábor sejmi, s popelenou hlavou
Modli se - neb morní panna jede! -
Poznej všecku hrůzu, všecka muka,
Při nichž dech se tají, srdce puká. -
Na den svatby jinoch s nevěstou
Vykrádá se z osvětlené síně
V noční loubí májevonné, temné.
Z dále znějí hudby sladké hlasy, -
Leží v roztoužené děvy klíně,
Ňadra dmou se, chvěje ret, a vlasy
Splývají co sítě zlaté, jemné
Dolů na ňadérka obnažená.
Jeho duše zmdlená, přeblažená,
Neodolá kouzelné té moci,

Topí hloub se, jako světlo v noci,
V temno spánku. To se nad ním svírá -
Hloub a hloub - již spí - tma nad ním čirá.
Procitne - a leží ve své rakvi.
Dívky pláč a kněžů žalmy slyší,
Slyší kropení na rakev stříkat,
Slyší po provaze v hrob ji smýkat,
Hroudy již o její víko bítí.
Hluk se dále, vše se nad ním ztiší,
A on zrádně zklamán o své žití
V hrobě leží s tlukoucím svým srdcem.
Znáš - li všecku hrůzu, všecka muka,
Při nichž dech se tají, srdce puká?
Znáš je? - Pomysli pak na tu jízdu.

III.

Pole, luka šedá jsou a holá,
Větrem vane sucha listí svist;
Rok posílá umrlčí svůj list,
Jeseň k umírání již jej volá.
Ještě jednou velké slaví hody,
Sezve létavců svých zpěvné rody;
Rozkvést, zplanout, zmladnouti chce zase
V posledním svém umrlčím již čase;
Oheň svůj, svou sílu, drahou krev
Vlévá v purpurové dary rév; -
Zelený pak svatební šat svléká,
Šperk svůj pestrý v matky lůno skládá,
Žlutý smrti rubáš poobléká,
A jen na pohřební věnec střádá,
Jenž mu zkvete z růží, jesenek.

Ticho sabatu se rozložilo,
Ticho jesenního večera.
Slunce ku horám se uchýlilo,
A lesk jeho doubím se dera
Listím suchým purpurově sršel
A co tiché požehnání přšel;
Byl to právě čas jen k umírání,
A to místo právě také k tomu:
Mroucí jeseň a červánků plání,
Baldachin těch stinných lesních stromů,
Ticho kol co zbožné rozjímání,
Naproti ta skála politá
Růžným večerem, v ní vyrytá
Krista na kříži ukrutná muka.
O tu skálu opřen v mechu sedět,
Mroucím okem do červánků hledět,
V nichž se země koupá ještě jednou;
Všecky otevřítí duše zdroje,
Ještě svolat celé žití svoje,
Jeho tvary, touhy, sny a slasti,
Snahy, rány, hořké utrpení,
A pak, an ty pomalounku blednou,
Zapadají v jemném odeznění,
Veznít, vemřít, vežít v tam ty vlasti!
Na úlomku skály poutník sedí,
Skála, poutník - oba stejně šedí.
On též do červánků tiše zírá,
Žízni po tom, a přec neumírá;
Bolů všech a muk otvírá zdroje,
Svolá celé trapné žití svoje,
Pout svou mučednickou, a ty zjevy,
Které před jeho kdys stály okem,
Ty teď táhly duchotivým krokem

Po houpavém mostě upomínky. -
Vidí nésti Boží smlouvy truhlu,
Lidi prchat do všech světa úhlů;
Říši jasnou, bujnou, hravou,
Zevsa, Afroditu sladkosmavou;
Vidí město vlkem vykojené,
Ocelové v rum a popel klesat,
Kříž se vznášet, děti, panny bílé
V liliových věncích, muže v síle
Bohu v ohni zpívat, v mukách plesat,
Vidí kráčet z brány časů šeré
Ve velebném šiku tisícere
Světodějstva ozářené pluky,
Vedené kynutím Boží ruky.
Králi v purpuru a silní muži
V přilbách lesklých v tuhé ve oruží,
Reci v duchu, bojovníci slovem
S knihou, s harfou, věnci v olivovém
V čele jdou a národy své vedou,
Ti se po nich hrnou mlhou šedou.
Roste šíř a šíře, výš a výše
Tato velebná, posvátná říše,
Z chťičů, z duší, z velkých srdcí tkána,
Dechem Božím prochvívaná,
Dílo z Boží, dílo z lidské ruky,
Z plesu, z krve, z radosti a muky. -
Vidí tvar, však nerozumí duchu,
Jenžto tvoří v tomto věčném ruchu;
Přec však mír jakýsi kolem vane.
Zavře duše brány zotvírané,
Hledí v červánky a slouchá tiše,
Jak bor vzdychá, jak to doubí šumí;
Ale tomu hlasu nerozumí,
Neb děl věčných svatotajné runy

Jsou mu písmo ze zavřené říše,
Pro dech ducha nemá v nadržích struny,
Přec však tajnou blízkost Páně tuší,
Je mu divno v zatvrzelé duši,
Jak by měl zas jednou sabat světit,
Domů jít, ach! domů, a se zdětit. -

An tu jeho duše zadumaná
Ve hlubinách myšlenkových dlela:
Na své divé jízdě morní panna
Kolem něho neviděna jela,
Neboť s jezdcem zděšeného koně
Kryla v strašidelné ve zácloně.
Zastaví se, bílý závoj sejme -
A tu stojí, v hrůzné stojí kráse.
Věncem hoří, jasné jiskry prší,
Z oka černá rudý oheň srší,
Tvář je mramor, bílé roucho splývá
S oudů mocných v tisícere řáse,
V ruce krvavý šat pozachvívá;
Druha jezdce drží v objetí.

O té strašné s ním se stalé změny!
Jak byl síla, bujnost, krása, květ,
Je teď obraz smrti bídný, zmdlený:
Tváře zbledly, zesinavěl ret,
Oči zhasly, zvadnul pružný sval,
A to tělo věčna žití chtivé
Bylo nyní umírání živé.

Žena jezdce na mech měkky pouští,
K nohoum Ahasvera umdlen klesá,
Ona jede dále ve tmou lesa -
Zaniká již v černé boru houšti.

Oba proti sobě mlčky sedí,
V umořené tváře sobě hledí:

Ti dva muži z míru stánků hnání,
V kletbu bludů závrativých daní,
Duše na protivách člověčenstva
Ve tmách, v pustách věčných krácející,
An jsou vymknuly se z kolejí
Naznačených Bohem veškerenstva;
Hrdě bloudíc na propastných drahách
Odervanci v hříšných klamných snahách
Přemoženi teď se oba vracejí.

Jinoch ozářený u nich stojí -
Rdí se váře jeho různou zoří,
Jako blankyt nebes, oko svítí,
Na čele mu jasná hvězda hoří,
Kučer zlatý sterou vlnou pluje,
Roucho bílé, tkané z jasu nití,
Tajným dechem prováté, se duje,
S údů jako proudy světla plyne.
V ruce drží palmy ratolest;
Nad nima ji tiše vznesa kyne,
Jeho rtové jedno slovo řekli,
Ahasver a jezdec zbožně klekli,
Padnou v náruč si a - umírají.

Jinoch zmizel, a zem pro své syny
Hrob otvírá - sesuje se skála.
Nad nima teď vzejde život jiný;
A kde stará znamení dřív stála,
Nová vyšší nad jich hrobem plála.